

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา และคณะวิทยากรของมูลนิธิฯ ได้รับเชิญจากชมรมพุทธศาสน์ วังพญาไท เพื่อไปสนทนาธรรม ที่ห้องประชุมใหญ่ ชั้น ๑๐ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ในโอกาสวันแม่แห่งชาติ ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. มีความที่น่ายินดีอย่างยิ่ง ที่ได้พิจารณาโดยละเอียดสำหรับท่านที่สนใจ

เนื่องจากมีผู้ถามถึง อริยมรรคมีองค์ ๘ และท่านอาจารย์ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมรรคองค์แรก คือ สัมมาทิฐิ ที่บุคคลส่วนใหญ่ในสมัยนี้ มองข้ามไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นความละเอียดที่ท่านได้สนทนาไว้ จึงลงข้อความตอนนี้ไว้ทั้งหมดเพื่อท่านที่สนใจ จะได้พิจารณาต่อไป

อารัมภกถา

(โดย อาจารย์ธนิส ชื่นสกุล)

การฟังธรรมะ ฟังแล้วก็พิจารณาในสิ่งที่ได้ฟัง เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเป็นความเข้าใจถูก ว่าทุกอย่าง เป็นธรรมะ ถ้าเราพยายามฟัง ศึกษา พิจารณา แล้วมาสนทนากันจนกว่าจะเข้าใจขึ้น และเป็นความเข้าใจที่มั่นคง ก็จะเป็นปัจจัยปรุงแต่ง เป็นสังขาร

ชั้นนี้ เพราะเราไม่ได้ฟังชาตินี้ ชาติเดียว ไม่รู้ที่ชาติมาแล้ว ที่สะสมมา ก็จะค่อยๆ สะสมต่อไป ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ที่เป็น เรา เดี่ยวนี้ คนนี้ จากที่เคยเป็นมาแล้ว นานแสนนาน เพราะเราติดทุกอย่างที่ปรากฏ แล้วจะติดไปจนตาย ชาติหน้าก็เพิ่มขึ้นอีก กว่าจะอบรมจนกระทั่งรู้จริงๆ ว่าเป็นธรรมะ ก็อีกนานแสนนาน เพราะสภาพธรรมะ เป็นสิ่งซึ่งลึกซึ้ง และเห็นได้ยาก เรื่องของสภาพธรรมะ ฟังดูเหมือนง่าย ที่ทุกคนจะรู้ได้ แต่จริงๆ แล้ว ก็จำได้แค่ชื่อ และคำแปลเพียงผิวเผิน ซึ่งไม่ใช่ปรมัตถธรรม เมื่อฟังเข้าใจ ก็จะทำให้รู้ความต่างกัน ของปัญญาขั้นฟัง กับ ปัญญาขั้นคิด และแต่ละคน ก็จะรู้ได้ ด้วยตนเอง

ท่านอาจารย์

ที่สำคัญที่สุด ที่ลืมไม่ได้เลยคือ ขณะนี้ มีสิ่งที่มีจริงๆ ที่กำลังปรากฏ เพราะฉะนั้น การฟัง จะใช้ภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาบาลี ก็จะเป็นการฟัง ให้เข้าใจความจริงของสิ่งที่กำลังมีจริง ในขณะนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ เราจะข้ามไป เราไม่คิดว่า ที่เกิดมานี้ ก็คือ เกิดมา "เห็น" เกิดมา "ได้ยิน" เกิดมา "ได้กลิ่น" เกิดมา "สัมผัส" เกิดมา "รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส" แล้วก็ "คิดนึก" เรื่องที่เห็น เรื่องที่ได้ยิน จนกระทั่งลืมว่า ถ้าไม่มี "ขณะที่เห็น" เรื่องใดๆ ก็ไม่มี ถ้าไม่มี "ขณะที่ได้ยิน" เรื่องราวมากมาย ก็มีไม่ได้

...เพราะฉะนั้น การที่เราจะรู้ว่า ไม่ว่าสุข หรือ ทุกข์ วัน
 หนึ่งๆ หรือว่า เรื่องราวต่างๆ มีเพราะ เกิดมาเห็น เกิดมา
 ได้ยิน เกิดมาได้กลิ่น เกิดมาลิ้มรส เกิดมารู้สิ่งที่กระทบ
 สัมผัส เกิดมาคิดนึก แล้วติดข้องในสิ่งที่ปรากฏ โดยไม่
 เข้าใจความจริงเลย ว่าสิ่งที่ปรากฏในขณะนี้ แสนสั้น
 ชั่วคราว เพียงปรากฏ....แล้วก็...หมดไป...เพราะฉะนั้น
 การที่จะให้ "เข้าถึง" ความจริงนี้ จึงต้องอาศัย "การฟัง"
 และ การพิจารณาว่า ที่เราเข้าใจว่า "มีเรา" และมีสิ่งต่างๆ
 มากมาย ถ้าย่อยย่อย ละเลียดยิบ เป็นแต่ละหนึ่ง ซึ่งมี
 บั๊จจัยเกิดขึ้น แล้วก็ดับไป ตลอดเวลา ไม่มั่นคง ไม่เป็นสิ่ง
 ที่เที่ยง หรือ ยั่งยืน ชั่วคราว แล้วก็จากโลกนี้ไป จากการที่
 ยังไม่มีเรา และยังไม่มีการเกิด แต่เมื่อมีการเกิดแล้ว ก็มี
 เรา ชั่วคราวทุกวันๆ จนถึงขณะที่จะหายไป จากโลกนี้
 แล้วก็ไม่กลับมาอีกเลย...

เพราะฉะนั้น ขณะนี้ ก็เหมือนอย่างนั้นเลย กำลังหายไป หายไป แต่ก็มีสิ่งอื่น ที่เกิดสืบต่อ เพราะว่ายังไม่ถึงขณะ สุดท้ายของชีวิต ก็ทำให้ดูเหมือนว่า เรายังอยู่ในโลกนี้ไป ทุกวัน แต่ก็มีวันหนึ่ง ที่จะต้องหายไปจากโลกนี้แล้วก็จะ ไปสู่โลกไหน? และจะเป็นใคร? ก็แล้วแต่ว่าขณะนี้ ใครทำอะไร? จะดี จะชั่ว ก็เป็นการเดินทาง ไปสู่จุดหมาย ปลายทางซึ่งแต่ละคน ก็ไม่สามารถจะรู้ได้ ว่าจะถึง เมื่อไหร่ แต่ก็ต้องถึงแน่ แล้วก็ที่หมายปลายทาง ก็คือ ขณะที่เราไป ทางกุศล หรือ ไปทางอกุศล นั่นเอง

พลตรีภานุภา

วันนี้ ผมขออนุญาตถามเรื่อง มรรคมงคล ๘ นะครับ คือ มรรคมงคล ๘ นี้ บางท่านก็ไปย่อว่า มี ศีล สมาธิ ปัญญา บางท่านก็ว่า ท่าน ศีล ภาวนา ผมขออนุญาตเรียนถามว่า เป็นอย่างไร? ถูกต้องเพียงไหน? ครับ

ท่านอาจารย์

คะ มรรคมงคล ๘ เป็นสิ่งที่มีจริงๆ นะคะ แล้วก็มีข้อที่ ๑ ที่ขาดไม่ได้เลย คือ "สัมมาทิฐิ" ปัญญา ความเห็นถูกต้อง ของสิ่งที่มีจริง ที่กำลังปรากฏ ถ้าไม่มีความเข้าใจ สิ่งที่มีจริง ที่กำลังปรากฏ ขณะนี้ ไม่มีทางที่จะมี "สัมมาทิฐิ" ซึ่งเป็น "หัวหน้า" ของมรรคมงคล ๘ แล้วถ้า

ขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง จะนำไปสู่การไม่รู้ ตามความเป็นจริง ต่อเมื่อไหร่ ได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เมื่อนั้น สภาพธรรมะอื่นๆ ที่เกิดร่วมกัน ก็ปรากฏ เป็นมรรคแต่ละองค์ในอีก ๗ องค์ รวมทั้งสิ้นก็เป็น ๘

...โดยมาก ทุกๆ คน ลืมความเป็น "สัมมาทิฐิ" ไม่ได้เข้าใจเลย ว่าขณะนี้ มีสิ่งที่กำลังปรากฏ ต้อง "เริ่มต้น" จากการ "ฟัง" แล้วก็รู้ความจริงว่า คำที่ภาษาบาลีใช้คำว่า "ธรรมะ" หมายความว่า สิ่งที่กำลังมีจริงๆ ในขณะนี้ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงความจริงของสิ่งที่มีจริง จนกว่าคนที่ฟังจะเริ่มมีความเห็นถูก มีความเข้าใจถูก ในภาวะสิ่งที่มีจริง ไม่ใช่ใคร ไม่ใช่สิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ละหนึ่งที่กำลังมีจริงในขณะนี้ ก็คือ สิ่งที่มีจริง ซึ่งเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป...

...เพราะฉะนั้น ความเห็นถูก ก็คือว่า สามารถที่จะเข้าใจถูก ความจริงของสิ่งที่กำลังปรากฏ จนกว่าจะรู้แจ้ง อย่างผู้ที่ได้ทรงตรัสรู้ แล้วทรงแสดงว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้น เป็นธรรมดา สิ่งนั้น มีความดับไป เป็นธรรมดา" เราลืมนะคะ เมื่อก็นี้ก็ดับหมดแล้ว "เห็น" เมื่อก็นี้ ไม่ใช่เห็น ขณะนี้ "ได้ยิน" ขณะนี้ ก็ไม่ใช่ได้ยิน ขณะก่อน เพราะฉะนั้น โดยมาก ก็จะข้ามความสำคัญของสิ่งที่มีจริงว่า เพียงเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุปัจจัย แล้วก็ดับไป แต่เมื่อไม่รู้ ก็ยึดถือสิ่งที่มีจริง ว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เที่ยง และเข้าใจว่า เป็นเรา ที่เห็นแต่ตามความเป็นจริง เห็นเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุปัจจัย แล้วเห็นก็ดับ เพราะฉะนั้น ในขณะนี้เอง ทุกอย่างเกิดดับอยู่ตลอดเวลา "สัมมาทิฐิ" คือ "ฟัง" จนกระทั่งมีความเข้าใจถูก ใน "ลักษณะ" ของสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏ...

...แล้วก็จะทำให้ ความคิด ซึ่งเคยคิดเรื่องอื่นๆ ไม่ได้ เหมือนเดิมคือ ฟังธรรมะ บางคนในขณะนี้ ก็คิดเรื่องอื่น ถ้าใช้คำภาษาบาลี สภาพธรรมะที่คิด หรือ ตรึก หรือ จรด ในอารมณ์ในสิ่งที่กำลังปรากฏ หมายความว่า เห็น แล้ว คิด เพราะฉะนั้น "ความคิด" ของแต่ละคน ในขณะนี้ ห่างไกล...จากการ...เห็น...คิดเรื่องนั้น คิดเรื่องนี้ สืบว่า "เห็น" คือ สิ่งที่มีจริง ซึ่งเกิดขึ้น แล้วดับไป เพราะฉะนั้น วันหนึ่งๆ ซึ่งคิดเรื่องอื่นมากมาย แต่พอฟังพระธรรม มีความเข้าใจว่า สิ่งที่ควรรู้อยิ่ง คือ สิ่งที่มีจริงๆ ที่กำลัง ปรากฏ...

...เช่น "เห็น" แล้วก็ "คิด" เรื่องสิ่งที่เห็น "ได้ยิน" แล้วก็ "คิด" เรื่องที่ได้ยิน แต่ไม่รู้ว่าความจริงว่า "เห็น" เกิดขึ้นเห็น แล้วดับ "ได้ยิน" เกิดขึ้นได้ยิน แล้วดับ แม้คิด ก็เกิดคิด ตามที่เคยสะสม ตามที่เคยเห็น เคยได้ยิน แล้วก็ดับ ไม่มีใครสามารถที่จะบังคับบัญชา แม้ความคิด หรือ แม้การเห็น แม้การได้ยิน ตรงกับที่ทรงแสดงว่า ธรรมะทั้งหลาย เป็นอนัตตา หมายความว่า ไม่ใช่เรา แต่เป็นสิ่งที่มีความจริง ที่อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น แล้วก็ดับไป แม้ในขณะนี้ ก็เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ถ้าไม่มีความเข้าใจอย่างนี้ จะไม่มีการมีมรรคมรรค ๘ เลย เพราะเหตุว่า มรรคมรรค ๘ คือหนทางที่จะทำให้ รู้แจ้งความจริง ของสภาพธรรมะ ซึ่งในขณะนี้ เกิดแล้วดับไป...

...เพราะฉะนั้น สัมมาสังกัปปะ เป็นมรรคองค์ที่ ๒ ซึ่งเมื่อมีสัมมาทิฏฐิแล้ว เราจะคิดเรื่องอื่น น้อยลง เพราะว่า ไม่มีสาระ คิดแล้วก็หมด แต่ว่า แทนที่จะคิดถึงเรื่องอื่น ก็มาค่อยๆ เข้าใจ สิ่งที่กำลังปรากฏ เพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้น สัมมาสังกัปปะ ได้แก่ สภาพธรรมะ ที่ภาษาบาลี ใช้คำว่า วิตก แต่ความจริงคือ สภาพที่ไป แล้วก็ จรด ในสิ่งต่างๆ ที่กำลังปรากฏ ต้องมี วิตกเจตสิก หรือที่เราใช้คำว่า "คิด" มีใครบ้าง ที่ไม่คิด เห็นแล้ว คิดทันที ถ้าไม่กล่าวโดยสภาพของจิต อย่างละเอียด ซึ่งเกิดสืบต่อกัน แต่กล่าวถึงที่พอจะรู้ได้ ก็คือเห็นแล้วคิด ได้ยินแล้วคิด...

เพราะฉะนั้น จะขาดการคิด ไม่ได้เลย แม้ขณะนี้ ก็เห็นแล้ว คิด นั่นเอง ถ้าไม่คิด จะไม่มีว่า สิ่งหนึ่งสิ่งใด ปรากฏเลย ไม่มีรูปร่างสัณฐาน ไม่มีความจำ ว่าเป็นอะไร แต่พอเห็นแล้วคิด จึงรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอะไร เพราะฉะนั้น ไม่ได้คิด แต่เฉพาะสิ่งที่ปรากฏ ยังคิดเรื่องอื่นอีกมากมาย วันนี้คิด

เรื่องธรรมดา บ้างหรือยัง? หรือว่า คิด...เข้าใจ..."ลักษณะ"
ของสภาพธรรมดาที่กำลังเห็นว่ามีจริงๆ เพียงเกิดขึ้นเห็น
แล้วก็ดับไป นี่คือ กว่าจะได้เข้าใจ ที่จะเป็นการเดินทาง
ไป สะสมไป อบรมไป จนกระทั่ง สามารถที่จะรู้ความจริง
ของสิ่งที่กำลังปรากฏ

...นี่ก็ ๒ องค์นะคะ สัมมาทิฐิ กับ สัมมาสังกัปปะ แต่เริ่ม
เข้าใจดีกว่า ไม่ใช่ขณะอื่นเลย เดี่ยวนี้เอง หลังเห็น แล้วก็
คิด แต่คิดเรื่องอื่นเมื่อไหร่ ก็ไม่ใช่มรรคมีองค์ ๘ แต่ถ้า
คิดถึง สิ่งที่กำลังปรากฏ แล้วได้ยิน ได้ฟังแล้วเริ่มเข้าใจ
ถูกต้อง ขณะนั้นก็คือความหมายของ มรรคมีองค์ ๘...

...ต้องฟังอีกนานมั๊ยคะ? กว่าความคิดของเรา จะไม่ไปสู่
ที่อื่น แต่มารู้ "ลักษณะ" ของสิ่งที่กำลังปรากฏ ในขณะนี้
เพราะฉะนั้น การศึกษาธรรมะ ไม่ใช่เพื่อที่จะไปเร็ว หรือ
ว่าจะได้อะไร แต่เป็นความจริงใจ เป็นสัจจะ อริยสัจจะ
จะมีได้ ต้องเริ่มต้นจากสัจจะ คือ ความจริงใจ ต่อการที่
จะเข้าใจ ในสิ่งที่มีจริง ที่กำลังปรากฏ ในขณะนี้ แล้ว
บุคคลนั้นเอง ไม่ต้องถามใครเลย เพราะเหตุว่า พระธรรม
ที่ทรงแสดงเพื่อให้คนฟังเกิดปัญญา ความเห็นถูก ความ
เข้าใจถูก ของตนเอง ไม่ใช่ของคนอื่น...

...เพราะฉะนั้น จากการฟัง ก็จะทำให้เป็นผู้ที่ตรง ว่า
ขณะนี้ รู้จักธรรมะหรือยัง? ธรรมะไม่ใช่ตัวหนังสือ ธรรมะ
ไม่ได้อยู่ในหนังสือ แต่ธรรมะ คือ สิ่งที่มีจริง ทางตา หู
จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะฉะนั้น ถ้าฟังขณะนี้ ก็จะเข้าใจ
ได้ว่า ทุกอย่างที่มีจริง เป็นสิ่งที่มีจริง ซึ่งภาษาบาลี ใช้คำ
ว่า "ธรรมะ" ถ้ามีความเข้าใจอย่างนี้ เวลาที่อ่านพระ
ไตรปิฎก หรือว่า อรรถกถา หรือได้ยินได้ฟัง ก็จะรู้ว่า
กำลังฟังเรื่องของธรรมะ หรือ ไม่ใช่ธรรมะ...

...ถ้าฟังธรรมะ ก็คือ ฟังเรื่องสิ่งที่มีจริง แล้วก็ ยากที่จะ
เข้าใจ เพราะว่าเป็นอภิธรรม ละเอียด ลึกซึ้ง เพราะเหตุ
ว่า ทรงแสดงว่า ธรรมะ ที่มีในขณะนี้ ต้องเกิด ถ้าไม่เกิดก็
ไม่มี แต่เมื่อเกิดแล้ว ก็ดับอย่างรวดเร็ว สุดท้ายจะประมาณ
ได้ ความลึกซึ้งของสภาพธรรมะในขณะนี้ที่กำลังเกิดดับ
สามารถจะรู้ได้ ด้วยปัญญา ความเห็นถูกต้อง จากการที่
เริ่มรู้ว่า ขณะนี้เป็นธรรมะ แล้วก็ฟังเรื่องของสิ่งที่มีจริง
จนกระทั่งเป็นความรู้ ความเข้าใจขึ้น ซึ่งคงจะต้องไม่ใช่
เพียงครั้งเดียว....

"...การศึกษาพระธรรมของพระผู้มีพระภาค เป็นไปเพื่อการละ มิได้ศึกษาเพื่อต้องการ
ได้ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งสิ้น การฟังพระธรรมก็เพื่อเข้าใจสภาวะธรรมทั้งหลาย ที่มีอยู่ในทุกๆ
ขณะนี้เอง ว่า ที่แท้ทุกสิ่งเป็นธรรม ไม่ใช่ตัวตน สัตว์ บุคคล เรา เขา เมื่อฟังแล้วก็
อย่างนี้กว่าเข้าใจแล้ว แต่ฟังอีกและฟังอีก บ่อยๆ เนืองๆ ทุกครั้งที่มีโอกาส..."

(คัดจากกระดาน [ธรรมทัศนะ](#))

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาท่านวิทยากรทุกท่าน

ขออนุโมทนาในกุศลจิตของท่านพลตรีเกษญา ดวงอุไร รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก
ประธานชมรมพุทธศาสตร์ วังปญฺญาไท และสมาชิกชมรมฯทุกท่าน
ขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกๆ ท่านครับ

